

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

BEYAZ-TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 16254/02)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

1 Temmuz 2008

İşbu karar AIHS'nin 44§2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (16254/02) no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşı Hasan Beyaz'ın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 21 Aralık 2001 tarihinde Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran AİHM önünde Ankara barosu avukatlarından N. Başel tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran, 1948 doğumlu olup Tunceli'de ikamet etmektedir.

Başvuran, olayların meydana geldiği dönemde memurdu ve Tunceli Karayolları Genel Müdürlüğü'nde ("Genel Müdürlük") yapı teknisyeni olarak çalışmaktaydı. Başvuran aynı zamanda *Enerji-Yapı Yol-Sen* üyesidir.

Başvuran, Olağanüstü Hal Bölge Valisi'nin isteği üzerine, 17 Ekim 2001 tarihli bir kararla, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca Sinop'a tayin edilmiştir.

Bu karar 19 Ekim 2001 tarihinde başvurana tebliğ edilmiştir.

Başvuran, 1 Kasım 2001 tarihinde, emekliliğine az bir süre kaldığını belirterek Genel Müdürlükten tayin yerinin değiştirilmesini ve emekli olduğunda ailesi ile birlikte yerleşmeyi düşündüğü Bursa'ya tayin edilmeyi talep etmiştir.

Aynı gün, Genel Müdürlük bu talebi kabul etmiştir.

Başvuran, 15 Ocak 2002 tarihinde emekliye ayrılmıştır.

HUKUK

I. AİHS'NİN 11. VE 14. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, hakkında alınan tayin kararının, yürüttüğü siyasi ve sendikal faaliyetler nedeniyle alındığını ve bunun dernek kurma ve toplantı özgürlüğü hakkına yönelik bir ihlali teşkil ettiğini belirtmektedir. Başvuran bununla ilgili olarak AİHS'nin 11. ve 14. maddelerine atıfta bulunmaktadır.

AİHM, başvuran tarafından dile getirilen olayların daha çok AİHS'nin 11. maddesi kapsamında olduğuna kanaat getirmekte ve başvuran tarafından dile getirilen şikayetleri sadece bu açıdan incelemeye karar vermektedir.

Hükümet, başvuranın sendika üyesi olması ile tayin edilmesi arasında herhangi bir bağlantı olmadığını vurgulayarak başvuranın iddiasına karşı çıkmaktadır. Hükümet, ne AİHS'nin 11. maddesinin ne kişinin sendika üyesi olmasının, memurun farklı görev ya da bölgelere olası tayinini engelleyecek bir husus teşkil ettiğini belirtmektedir.

AİHM, *Akat-Türkiye, Bulga ve diğerleri-Türkiye* (no:43974/98, 20 Eylül 2005), *Ertaş Aydın ve diğerleri-Türkiye*, (no: 43672/98, 20 Eylül 2005), *Soysal ve diğerleri-Türkiye*, (no: 54461/00 ve 55922/00, 15 Şubat 2007) davalarında buna benzer olayları incelediğini hatırlatmaktadır.

Mevcut davada, incelemesine sunulan unsurlardan hareketle AİHM, başvuranın, yetkili makamların sendikal faaliyetleri nedeniyle kendisini tayin ettiklerini hiçbir şekilde ortaya koyamadığını tespit etmektedir (*Kızılkaya-Türkiye*, no: 50690/99, 20 Kasım 2007 tarihli karar).

AİHM, dava olaylarını ve tarafların iddialarını bir bütün olarak inceledikten sonra, başvuranın aleyhinde alınan tayin kararının, başvuranın sendikal faaliyetler yürütmesine yönelik bir müdahale teşkil ettiğinin ortaya konmadığı kanaatindedir (*Soysal ve diğerleri*, adı geçen).

Bu nedenle AİHM başvurunun bu kısmının, AİHS'nin 35. maddesinin 3. fıkrası uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğuna ve 35. maddenin 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerektiğine karar vermektedir.

II. AİHS'NİN 13. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, Olağanüstü Hal Bölge Valisi tarafından alınan tayin kararına itiraz edebileceği etkili hiçbir başvuru yolunun bulunmaması nedeniyle AİHS'nin 6. maddesinin ihlal edildiğinden şikayet etmektedir. AİHM, başvuran tarafından dile getirildiği şekliyle şikayetin, 13. madde kapsamında incelenmesi gerektiği kanaatindedir.

A. Kabuledilebilirlik Hakkında

Hükümet, memurların statüsünün 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile düzenlendiğini belirtmektedir. Kamu hizmetine ilişkin kurallar, “kamu yararı” kavramı üzerine kuruludur ve kamu kurumlarının takdir hakkı içeren yetkileri bulunmaktadır. Hükümet, memurların işe alınmalarına, kariyerlerine ve görevlerine son verilmesine ilişkin hususların, genel kural itibarıyla, AİHS'nin uygulama alanlarının dışında kaldığını belirtmektedir.

Başvuran bu iddiaya itiraz etmektedir.

AİHM ilke olarak AİHS'nin, bir memurun taraf olduğu davalarda uygulandığını hatırlatmaktadır (*Vilho Eskelinen ve diğerleri-Finlandiya* [Büyük Daire], no: 63235/00, 19 Nisan 2007 tarihli karar; *Kızılkaya*, adı geçen).

Bu nedenle AİHM, bu itirazı reddetmektedir. AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas Hakkında

Başvuran, Olağanüstü Hal Bölge Valisi'nin kararıyla tayin olan bir memur tarafından açılan ve 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca reddedilen bir kararın iptali davasına atıfta bulunmaktadır. Başvuran, bu nedenle ulusal makamlar nezdinde sözkonusu kararlara itiraz etmesini sağlayacak başvuru yollarının bulunmadığını belirtmektedir.

Başvuranın iddiasına karşı Hükümet, içeriği aynı olan başka davalarda daha önce dile getirilen görüşlerini yinelemektedir (Bkz., örneğin, *Ertas Aydın ve diğerleri*, adı geçen).

Mevcut davada AİHM, dava dosyasında yer alan unsurların her ne kadar başvuranın sendikal hakkının ihlal edildiğini ortaya koymaya yetmemiş olsa da, bu durumun 11. madde uyarınca yapılan şikayetin savunulabilirliğini engelleyemeyeceği kanaatindedir. AİHM'nin esasa ilişkin kararı, AİHS'nin 13. maddesine uygun olarak ulusal makamlar önünde etkili bir başvuru yapma zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır (*Soysal ve diğerleri*, adı geçen).

AİHM, AİHS'nin 11. maddesinin kamu güçlerinin sahip oldukları yetkileri kullandıkları sırada meydana gelebilecek her türlü keyfi müdahaleye karşı bireyin korunmasını amaçladığını belirterek, özellikle de tayin konusunda geniş imtiyazlara sahip olan Olağanüstü Hal Bölge Valisinin kararlarının adli denetimden yoksun oluşunun, başvurunu muhtemel suiistimalleri engelleyecek güvencelerden yoksun bıraktığını tespit etmektedir (*mutatis mutandis, Sorensen-Danimarka ve Rasmussen-Danimarka* [Büyük Daire], no: 52562/99 ve 52620/99, 11 Ocak 2006 tarihli karar, *Soysal ve diğerleri*, adı geçen).

Bu alandaki yerleşik içtihadı uyarınca (diğerleri arasında *Metin Turan-Türkiye*, no: 20868/02, 14 Kasım 2006; *Bulga ve diğerleri, Kızılkaya*, adı geçen) ve bu içtihadından ayrılmasını gerektirecek koşulların mevcut olmaması nedeniyle AİHM, Olağanüstü Hal Bölge Valisi tarafından başvuran aleyhinde alınan tayin kararına karşı iç hukukta ulusal makamlar önünde itiraz edilmesini sağlayacak başvuru yolunun bulunmaması nedeniyle AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiği kanaatindedir.

III. AVRUPA SOSYAL ŞARTI'NIN 5. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran ayrıca Avrupa Sosyal Şartı'nın 5. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

AİHM, AİHS'nin 32. maddesi uyarınca kullandığı yetkisinin, Sözleşme ve Protokollerinin yorumu ve uygulanmasına ilişkin konuları kapsadığını hatırlatmaktadır (*mutatis mutandis, Djaoui-Fransa*, no: 5107/04, § 64, 4 Ekim 2007). Bu nedenle bu başvuru, AİHS'nin 35. maddesinin 3. fıkrası uyarınca *ratione materiae* bakımından AİHS hükümleri ile bağdaşmamaktadır ve 35. maddenin 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASI HAKKINDA

“AİHS'nin 41. maddesine göre “Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, AİHM, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran uğradığı manevi zarar için 5.000 Euro manevi tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu miktara itiraz etmektedir.

AİHM, başvuranın, Olağanüstü Hal Bölge Valisi tarafından aleyhinde alınan karara karşı iç hukukta ulusal mahkemeler önünde itiraz etmesini sağlayacak bir başvuru yolunun bulunmaması nedeniyle manevi zarara uğradığını tespit etmektedir (*Ademyılmaz ve diğerleri-Türkiye*, no: 41496/98, 41499/98, 41501/98, 41502/98, 41959/98, 41602/98 ve 43606/98, § 52, 21 Mart 2006 tarihli karar). AİHM, hakkaniyete uygun olarak başvurana 500 Euro manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuran aynı zamanda AİHM ve ulusal mahkemeler önünde yaptığı masraf ve harcamalar için 1.000 Euro talep etmekte, bu iddialarını destekleyecek hiçbir açıklayıcı belge sunmamaktadır.

Hükümet bu miktara itiraz etmektedir.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini, gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. Mevcut davada, başvuranın iddialarını destekleyecek belgelerin bulunmaması nedeniyle AİHM masraf ve harcamalara ilişkin talebi reddetmektedir.

C. Gecikme Faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. AİHS'nin 13. maddesine ilişkin olarak dile getirilen şikayetin *kabuledilebilir*, geri kalan kısmının ise *kabuledilemez* olduğuna;

2. AİHS'nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;

3. a) AİHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL'ye çevrilmek ve her türlü vergiden muaf tutulmak üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvurana 500 (beş yüz) Euro manevi tazminat *ödenmesine*;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;

4. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddedilmesine;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkralarına uygun olarak 1 Temmuz 2008 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.